

Archeologienota

Verslag van resultaten bureauonderzoek

DENDERMONDE NOORDLAAN (prov. Oost-Vlaanderen)

Auteurs: Jasper VAN RENSBERGEN en
Jeroen VERMEERSCH en
Lynn DEVALCKENEER

Projectcode: 2019A355

Projectcode:	2019A355
Naam erkende archeoloog:	Monument Vandekerckhove nv
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
Locatiegegevens:	Dendermonde Noordlaan 70
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	X: 130990, Y: 191559 X: 131001, Y: 191511
Kadastergegevens:	Dendermonde, Afdeling 1, Sectie C, 1h24 (zie bijlage 3)
Topografische kaart:	Zie bijlage 1 en 2
Alle betrokken actoren:	Jasper Van Rensbergen (archeoloog), Jeroen Vermeersch (archeoloog), Yo Quisquater (contactpersoon)
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

0. INHOUDSTAFEL

0. INHOUDSTAFEL	3
1. BESCHRIJVEND GEDEELTE	5
1.1. WETTELIJK KADER.....	5
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	5
1.2.1. Vraagstelling.....	5
1.2.2. Randvoorwaarden.....	5
1.2.3. Huidige toestand.....	5
1.2.4. Geplande werken	7
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE.....	9
1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie	9
1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek	10
1.3.3. Gebruikt materiaal.....	10
1.3.4. Motivering eventueel afwijkende methodiek	10
1.3.5. Inbreng specialisten	10
1.3.6. Algemene wetenschappelijke advisering.....	10
2. ASSESSMENTRAPPORT	11
2.1. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	11
2.1.1. Topografische situering.....	11
.....	13
2.1.2. Landschappelijke situering	14
2.1.3. Geologische situering.....	17
2.1.4. Bodemkundige situering	19
2.2. HISTORISCHE BESCHRIJVING	20
2.2.1. Geschiedenis Dendermonde	20
2.2.1. Geschiedenis projectgebied.....	22
2.3. ARCHEOLOGISCH KADER	29
2.3.1. Archeologienota's en eindverslagen	29
2.3.2. Centraal Archeologische Inventaris.....	30
2.4. SYNTHESE	33
2.4.1. Verwachtingspatroon.....	33
2.4.2. Afweging verder vooronderzoek	35
2.4.5. Beantwoording van de onderzoeksvragen.....	36
3. SAMENVATTING	38
4. BIBLIOGRAFIE	40

4.1. LITERATUUR	40
4.2. INTERNETBRONNEN.....	41

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen te Dendermonde Noordlaan 70, gelegen binnen een archeologische zone waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er indicaties dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

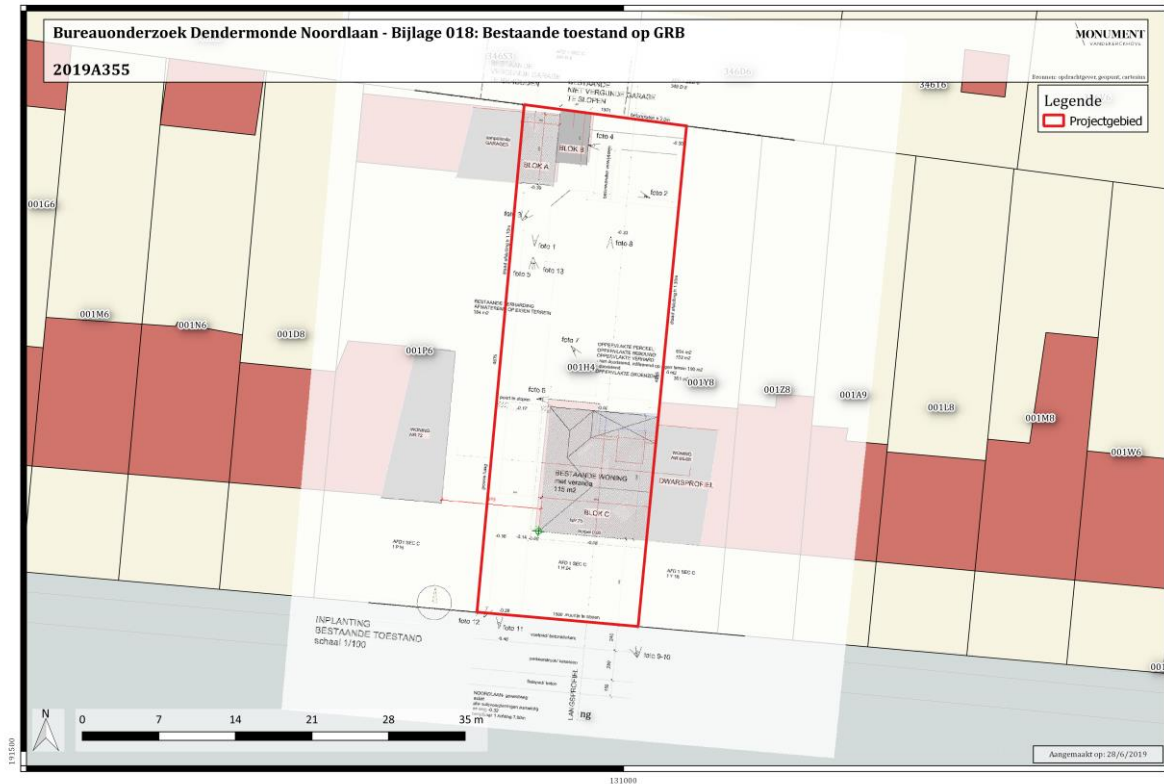
1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.2.3. Huidige toestand

Het onderzoeksgebied bestaat uit het kadastraal perceel Dendermonde, 1^e afd., sectie C, perceel 1h24 en is gelegen langs de Noordlaan, huisnummer 70. Aan de zuidkant van het perceel bevindt zich een woning met veranda, niet gekelderd en gefundeerd op palen, en wordt gescheiden van de straatkant met een kleine groenzone. In de noordwestelijke hoek van het perceel staan twee garages, A en B, verbonden met de straat door een verharde weg die langs de gehele westelijke zijde van het perceel loopt. Een verharding rond de woning, langs noord- en zuidkant, komt uit op deze weg. De noordoostelijke hoek van het

perceel is verhard. Tussen die hoek en het huis bevindt zich een groenzone. De totale oppervlakte van het perceel is 694m². Daarvan is 153m² bebouwd, 190m² verhard en 351m² groenzone. (Zie figuur 1, bestaande toestand, bijlage 18)

Figuur 1: Aanduiding van het projectgebied en zijn bestaande toestand op het kadasterplan (bron: initiatiefnemer en geopunt.be)

1.2.4. Geplande werken

De bestaande woning op het perceel wordt verbouwd en uitgebreid in noordelijke richting met 51 m². Deze uitbreiding wordt onderkelderd, met aanzet op -3,05m onder het maaiveld. De bestaande verharde weg aan de westelijke zijde van het perceel wordt facultatief hernieuwd met betonklinkers.

Van de twee garages in de noordwestelijke hoek wordt de meest westelijke, blok A, behouden. De onvergunde garage, blok B, wordt gesloopt.

Een verharde parking wordt aangelegd aan de noordzijde van het perceel. De bestaande aanleg wordt er uitgebroken, de totale diepte van de ingreep zou 45cm bedragen, waarvan 10cm betonklinkers, 15cm stabilisé en 20cm grondkoffer.

Een deel van de bestaande verharding aan de noordzijde en noordoostelijke zijde wordt verwijderd, met verstoring tot 20cm diep, en heraangelegd tot groenzone.

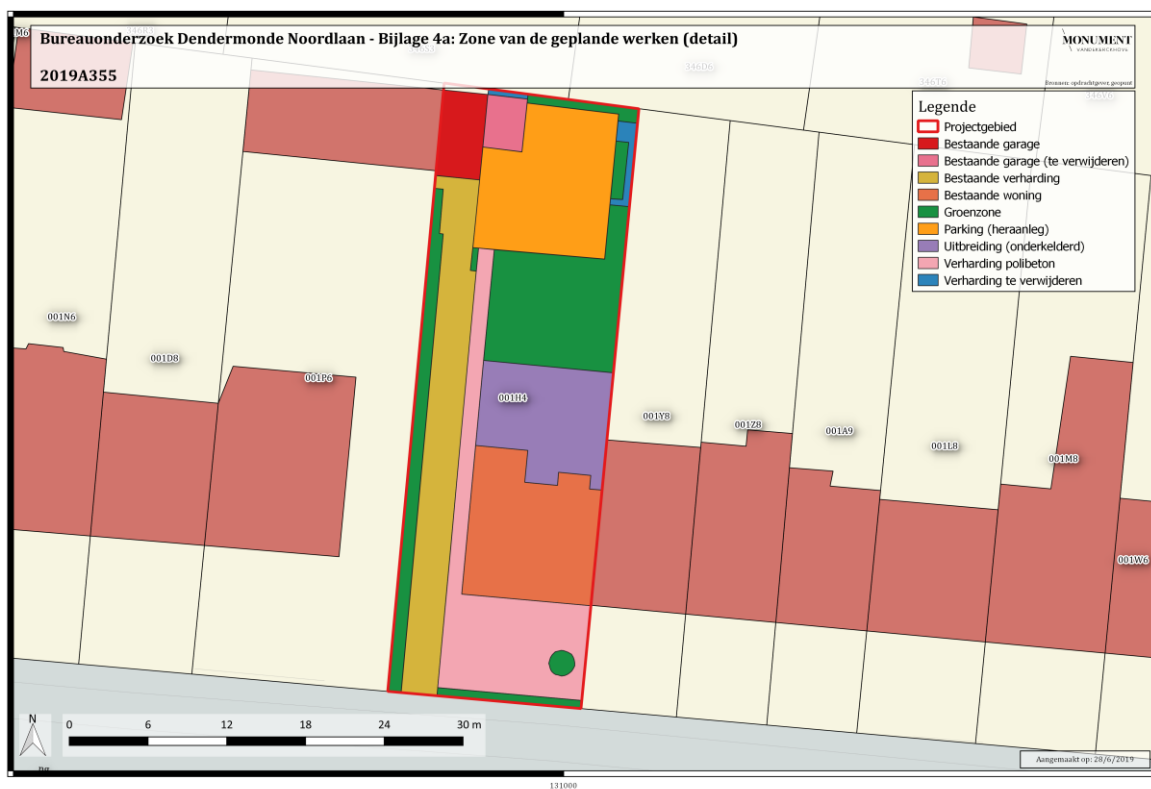
De groenzone tussen het huis en de Noordlaan wordt verhard met polybeton met een dikte van 15cm en een grindkoffer van 20cm voor een totale bodemingreep van 35cm.

De verbouwing/uitbreiding gebeurt in één fase, en de initiatiefnemer is juridisch eigenaar van de grond.

(Zie figuur 2 en 3, nieuwe toestand, bijlage 4 en 4b)

Figuur 2: Projectie van de geplande werken op het kadasterplan (bron: initiatiefnemer en geopunt.be)

Figuur 3: Aanduiding van de geplande werken op het kadasterplan (bron: initiatiefnemer en geopunt.be)

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In dit bureauonderzoek wordt getracht een zo duidelijk mogelijk beeld te vormen van de huidige archeologische, historische en landschappelijke kennis van het projectgebied en de omgeving. Dit wordt vervolgens getoetst aan de geplande verstoring van de bodem. Het doel hiervan is te kunnen bepalen of verder archeologisch onderzoek aangewezen is. Om een antwoord te kunnen formuleren op de onderzoeksvragen werden verschillende bronnen geraadpleegd.

Informatie over de afbakening van het projectgebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het projectgebied en de gemeente Dendermonde in het algemeen werd de online databank van de CAI (Centrale Archeologische Inventaris) geraadpleegd.¹ Ook werd bijkomende informatie gevraagd bij Schelde-Durme (de intergemeentelijke onroerend erfgoeddienst waarbij Dendermonde aangesloten is), maar voor het projectgebied was geen bijkomende informatie aanwezig. Als aanvulling hierop werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het NGI (Nationaal Geografisch Instituut), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Langs deze weg werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren 70 van de 20ste eeuw. Op alle kaarten en luchtfoto's werd het projectgebied geprojecteerd, om zo tot een duidelijk beeld te komen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgeen beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Inzake historisch bronnenmateriaal zijn de relevante bestaande bronnen en historische kaarten geraadpleegd via internet. Bijkomend archiefonderzoek is niet uitgevoerd omdat dergelijke studie van dusdanige omvang is dat dit niet kan ingepast worden binnen deze archeologienota. Bovendien zou dit onderzoek voornamelijk bijkomende info aanleveren

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

betreffende de historische bewoningsgeschiedenis van het perceel (bvb. eigenaarsinformatie) en niet betreffende de archeologische weerslag van deze bewoning.

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

De eerste stap van het bureauonderzoek bestond er uit zoveel mogelijk relevante informatie te verzamelen betreffende het projectgebied (zie vorig hoofdstuk). Daarna werd getracht deze informatie op overzichtelijke wijze weer te geven door middel van kaarten die als bijlage bij dit rapport gevoegd worden. Vervolgens werd de vergaarde informatie in een tekst gegoten en kon bepaald worden of verder vooronderzoek noodzakelijk is en welke onderzoeksstrategie daarvoor aangewezen is.

1.3.3. Gebruikt materiaal

Alle nodige informatie werd geraadpleegd via het internet of werd digitaal aangeleverd door de initiatiefnemer. De kaarten die toegevoegd zijn als bijlage werden vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

1.3.4. Motivering eventueel afwijkende methodiek

Niet van toepassing.

1.3.5. Inbreng specialisten

Niet van toepassing.

1.3.6. Algemene wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

2. ASSESSMENTRAPPORT

2.1. Landschappelijke ligging

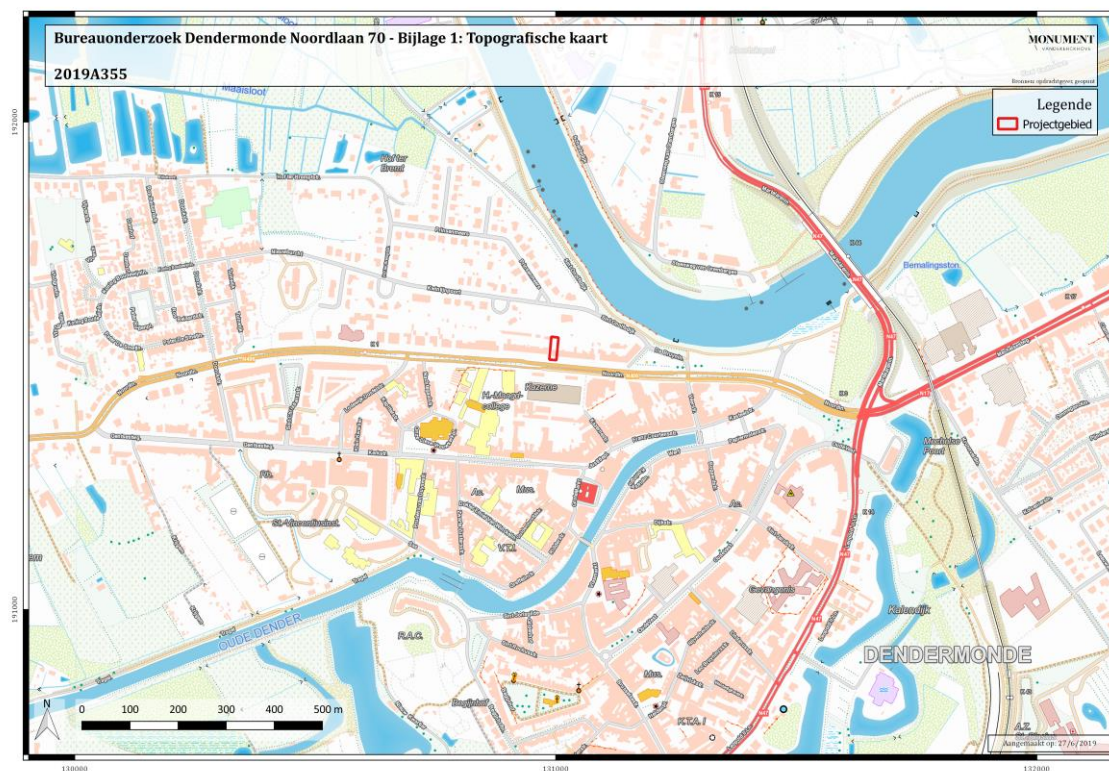
2.1.1. Topografische situering

Dendermonde ligt in het oosten van de provincie Oost-Vlaanderen, aan de historische samenvloeiing van Dender en Zeeschelde. Het is de hoofdstad van het arrondissement Dendermonde en omvat naast het centrum ook de deelgemeenten Appels, St.-Gillis-bij-Dendermonde, Baasrode, Grembergen, Mespelare, Oudegem en Schoonaarde. Het stadscentrum bevindt zich ten zuiden van de Schelde, langs beide oevers van de Oude Dender. Sinds 1978 fungeert de Nieuwe Dender ten noordwesten van de stad als monding van de Dender in de Schelde (zie figuur 4, bijlage 1).⁶

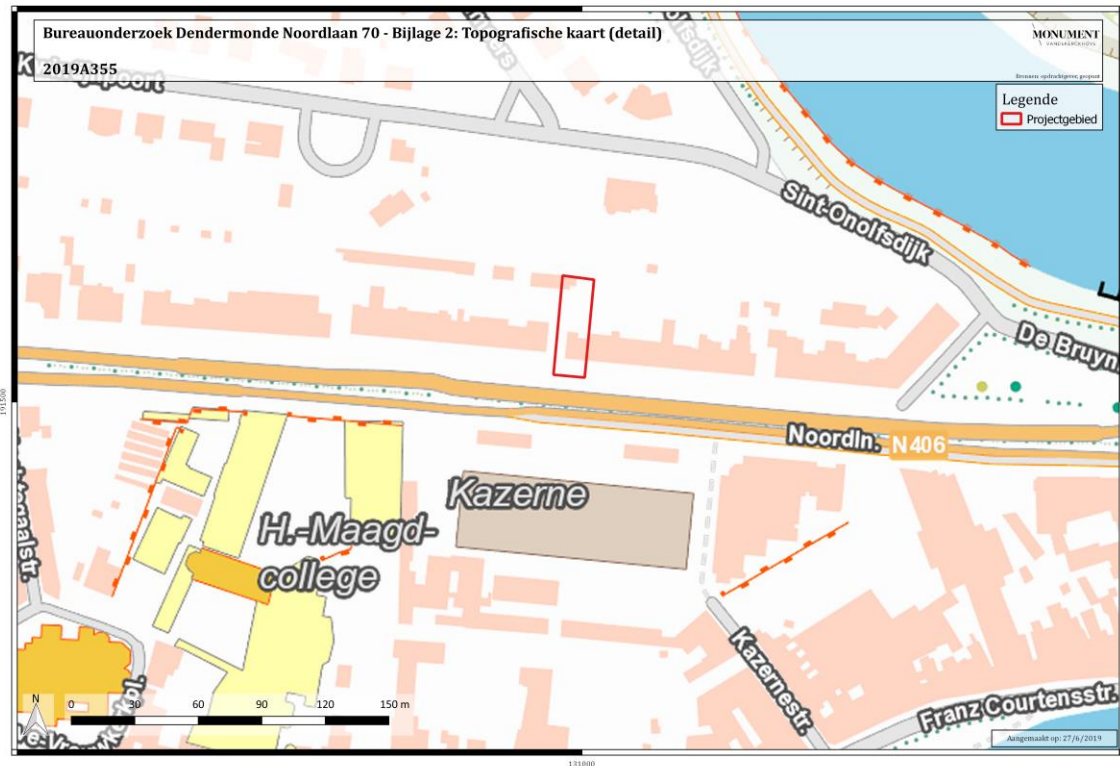
Het projectgebied situeert zich aan de noordelijke rand van de historische stadskern van Dendermonde, vlak ten noorden van het historisch kazernesgebouw. Het wordt ingesloten door aan de zuidkant de Noordlaan. Aan de oost- en westkant door bebouwing van de Noordlaan, percelen die kadastraal terug te vinden zijn onder Afdeling 1, Sectie C, respectievelijk 1p16 en 1y18. Aan de noordkant door bebouwing gelegen aan de Kwintijnpoort (zie figuur 5, bijlage 2, figuur 6, bijlage 3).

Op de bodemgebruikerskaart uit 2001 (zie figuur 7, bijlage 5) staat het zuidelijk deel van onderzoeksgebied gekarteerd als bebouwde zone.

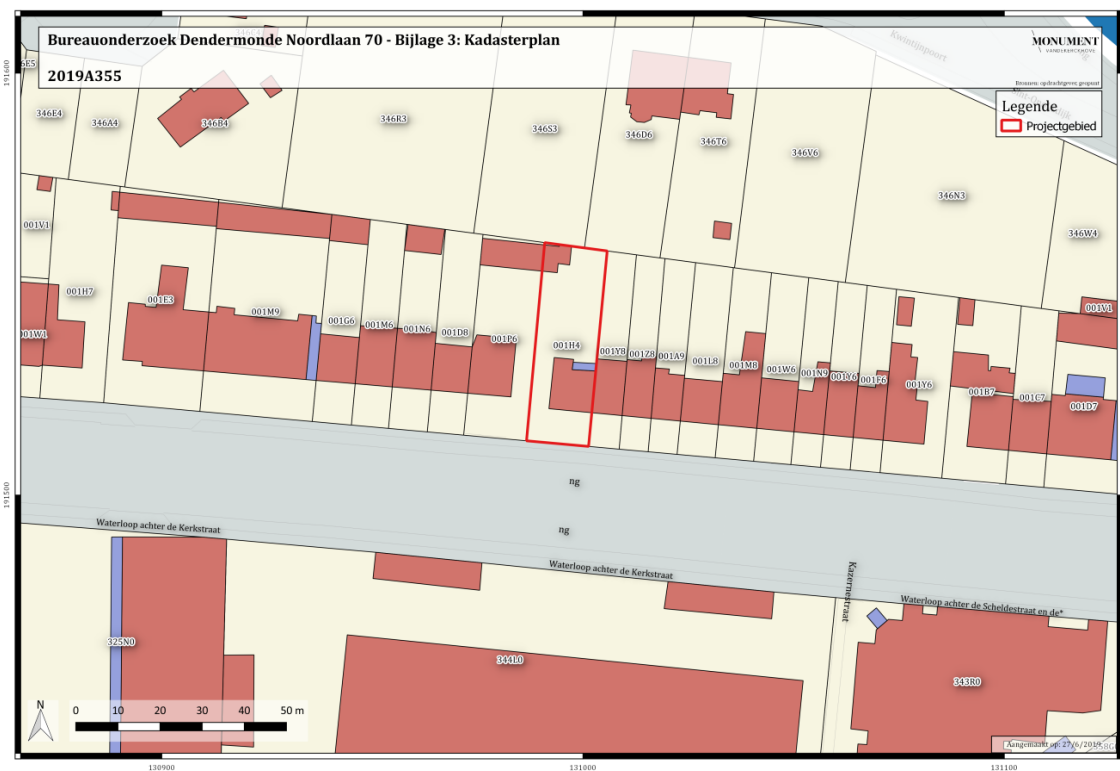
⁶ <http://nl.wikipedia.org/wiki/Dendermonde> (geraadpleegd op 21/9/2017)

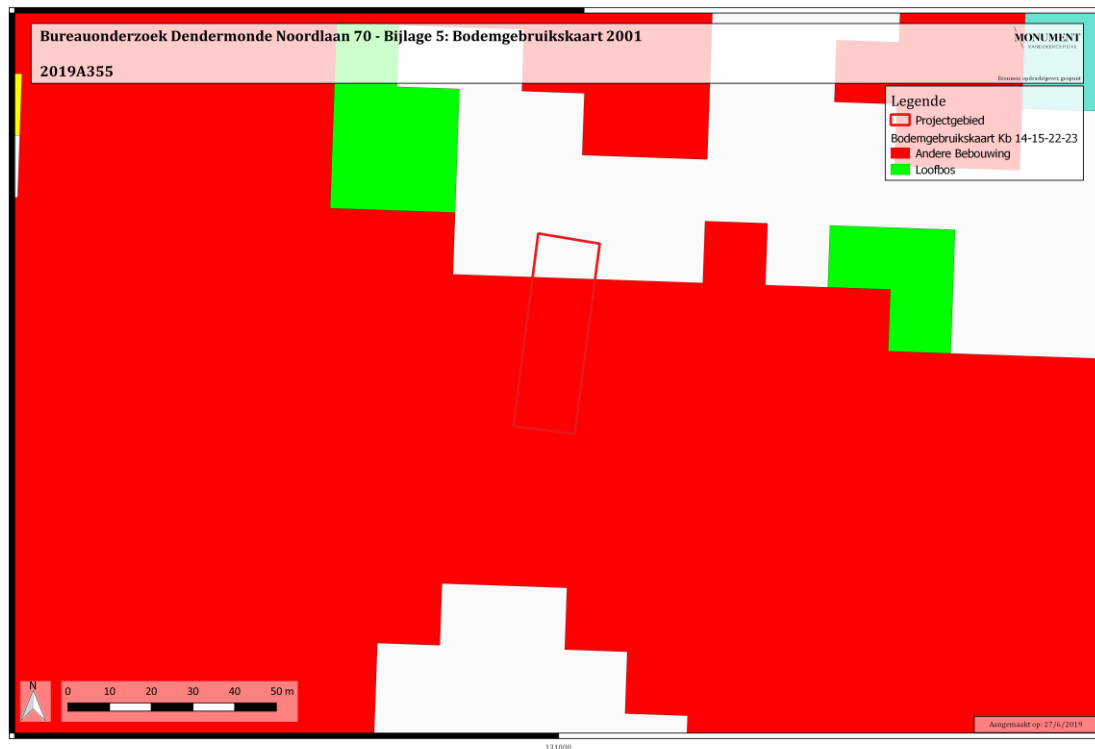
Figuur 4: Aanduiding van het projectgebied op de topografische kaart (bron: geopunt.be)

Figuur 5: Aanduiding van het projectgebied op de topografische kaart, detail (bron: geopunt.be)

Figuur 6: Aanduiding van het projectgebied op het kadasterplan (bron: geopunt.be)

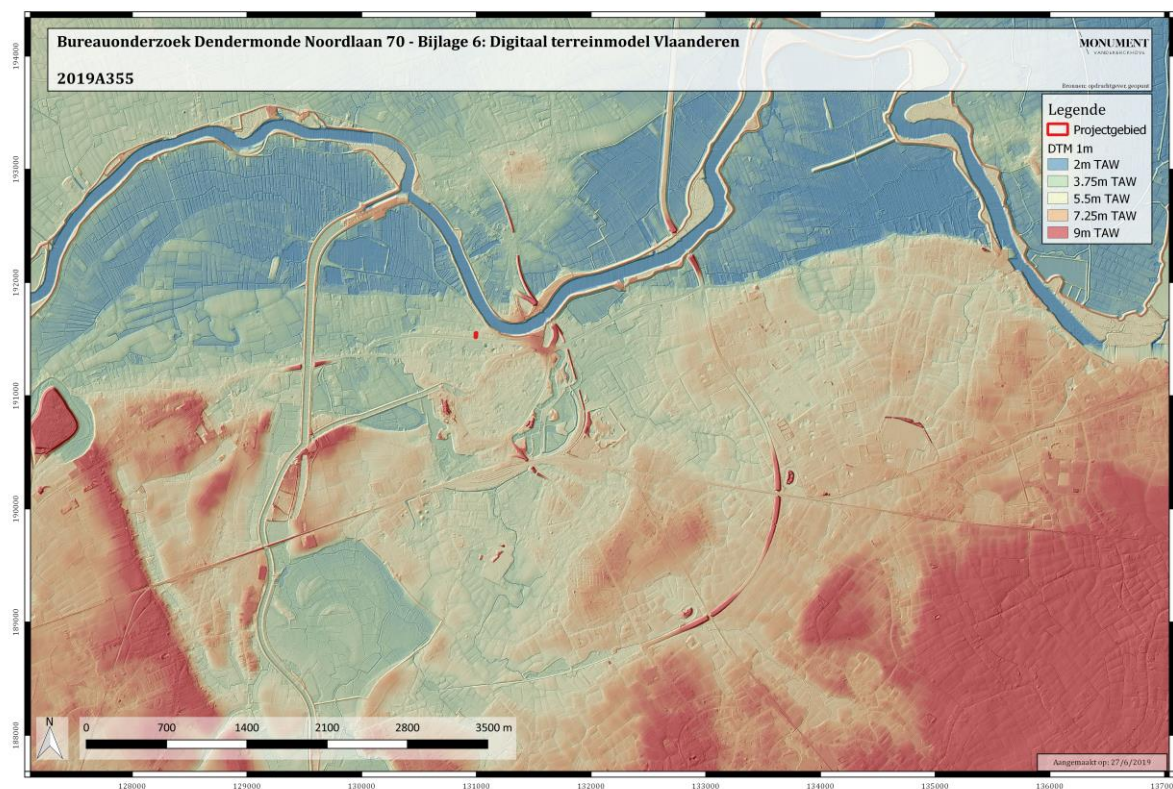
Figuur 7: Aanduiding van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand 2001 (bron: geopunt.be)

2.1.2. Landschappelijke situering

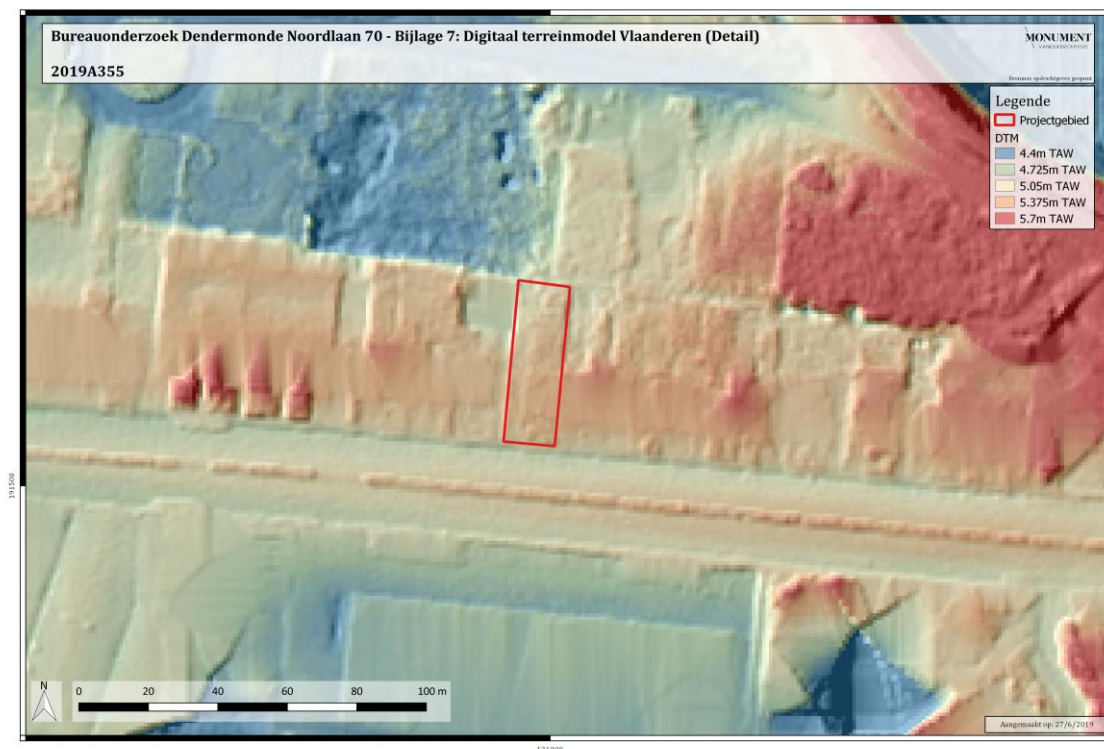
Dendermonde ligt in de zandleemstreek. Landschappelijk zijn er zowel belangrijke en uitgestrekte polders als stuifzandruggen en vruchtbare kouters te vinden. De stad ligt aan de samenvloeiing van de Dender en de Schelde, en is zelf iets hoger gelegen dan zijn omgeving. Het landschap loopt vanaf de Schelde op naar het zuiden toe. (zie figuur 8, bijlage 6)

Het projectgebied ligt aan de noordkant van het hoger gelegen gedeelte van de historische stadskern, ongeveer 150m ten zuiden van de Schelde. De hoogtes van het terrein schommelen tussen +5,37m TAW en +5,16m TAW. Het terrein is centraal het hoogste en helt licht af naar zowel noord als zuid. (zie figuur 9, bijlage 7)

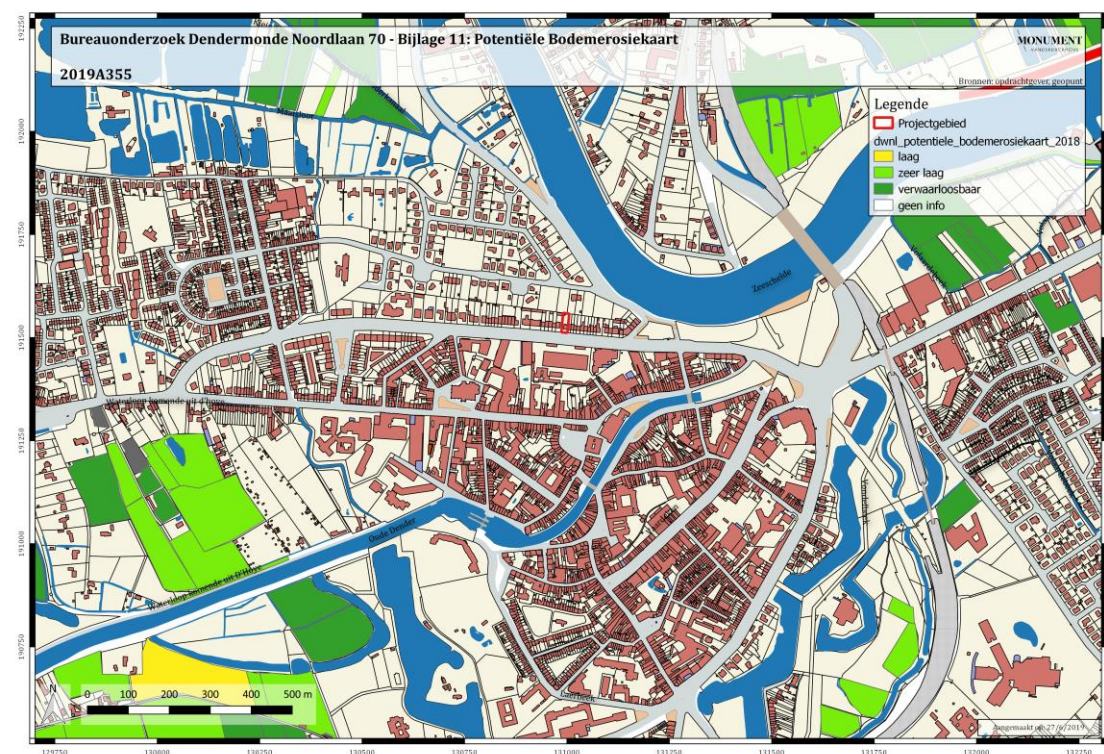
De potentiële bodemerosiekaart uit 2018 geeft geen informatie weer voor het projectgebied of de historische kern van Dendermonde, maar geeft voor gebieden buiten de kern lage tot verwaarloosbare erosie. (zie figuur 10, bijlage 11)

Figuur 8: Aanduiding van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be)

Figuur 9: Aanduiding van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel, detailopname (bron: geopunt.be)

Figuur 10: Aanduiding van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart, over GRB (bron: geopunt.be)

2.1.3. Geologische situering

De tertiaire ondergrond ter hoogte van het projectgebied bestaat uit afzettingen van de Formatie van Lede. Deze formatie bestaat uit mariene kalk en glauconiethoudend fijn zand. Er komen enkele banken zandige kalksteen of kalkzandstaen in voor. Aan de basis wordt een grindlaagje aangetroffen met herwerkte fossielen en gesteentefragmenten. Er kunnen een drietal rijstkorrelige grindlaagjes aangetroffen worden, deze lagen zijn vaak fossielrijk. De gemiddelde dikte van de Formatie van Lede bedraagt ter hoogte van het projectgebied 6,4m, tot en diepte van -18m TAW.⁷ (zie figuur 11, bijlage 8)

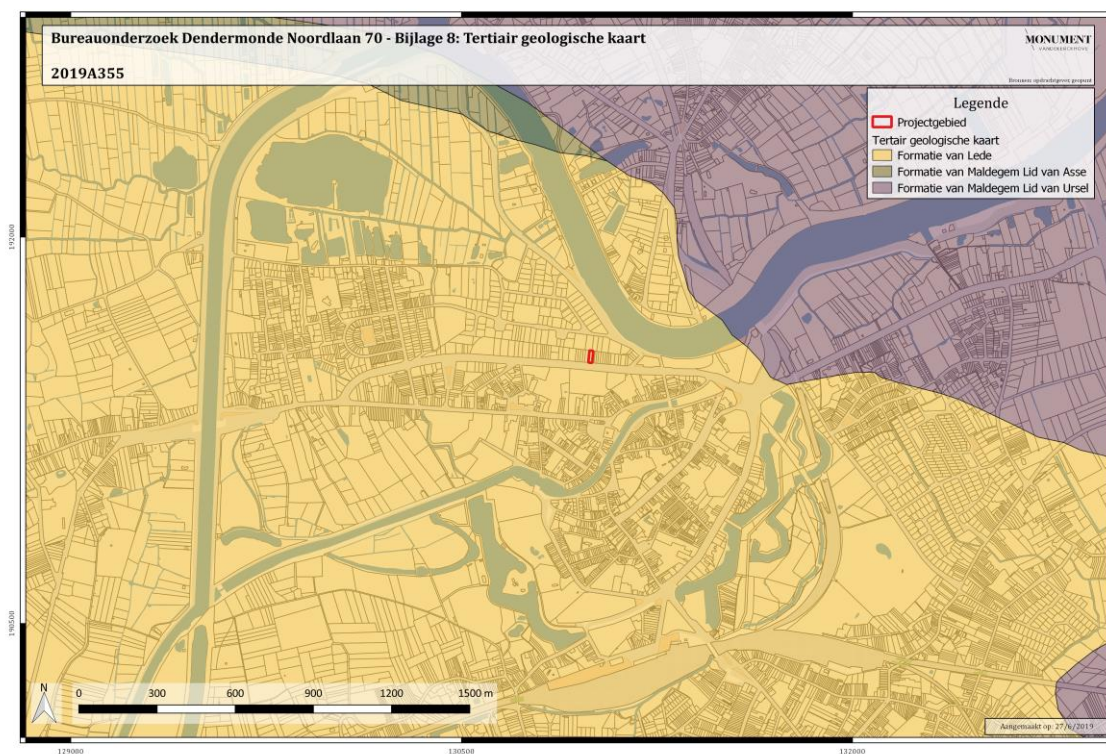
De op de quartair geologische kaart staat het projectgebied gekarteerd als type 3a. De bovenlaag van dit type bevat fluviatiele afzettingen (organochemisch en perimarien), afzettingen van het Holocene en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan), code **FH**. Eronder volgen eolische afzettingen van zand tot zandleem uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holocene, code **ELPw** en/of hellingsafzettingen van het Quartair, code **HQ**. Beide kunnen afwezig zijn. Nog daaronder bevinden zich fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), code **FLPw**.⁸ De dikte van het quartair pakket bedraagt gemiddeld 14,1m aan het projectgebied, tot -11,6m TAW.⁹ (zie figuur 12, bijlage 9)

De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

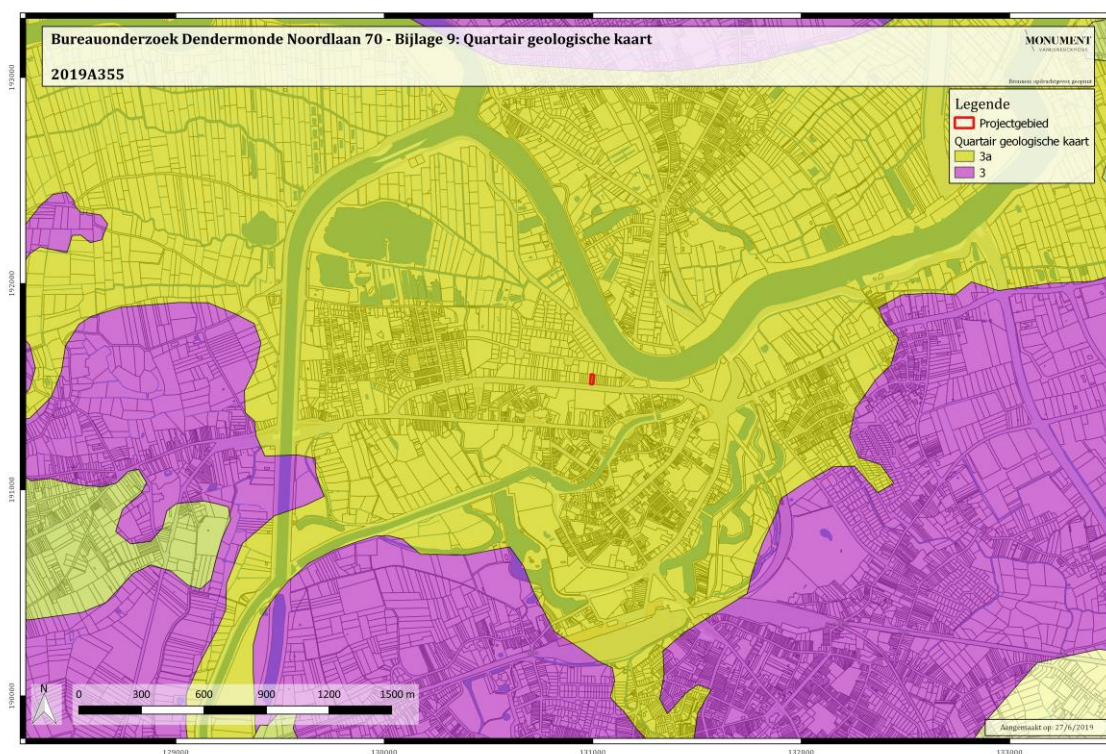
⁷ BUFFEL P., e.a. 2009

⁸ <http://www.geopunt.be/>

⁹ <http://www.dov.vlaanderen.be/>

Figuur 11: Aanduiding van het projectgebied op de tertiair geologische kaart (bron: geopunt.be)

Figuur 12: Aanduiding van het projectgebied op de quartair geologische kaart (bron: geopunt.be)

2.1.4. Bodemkundige situering

Het projectgebied staat op de bodemkaart volledig aangeduid als **OB** (antropogeen) (zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** en bijlage 10). Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd (kunstmatige gronden). De bodems in de bebouwde zone (OB) zijn daar een voorbeeld van.¹⁰

De bodemtypes **Eep**, **Efp Ldp**, **Lgp** en **Lep** komen in de omgeving van de OB zone voor.

Het bodemtype **Lep** komt voor in de zandstreek. Deze hydromorfe sterk gleyige grondwatergronden op zandleem hebben roestverschijnselen vanaf 20cm en vertonen een reductiehorizont tussen 100 en 120cm. Het zijn permanent natte gronden welke vooral in lage depressies, beekvalleien (en riviervalleien) voorkomen. Ze hebben een hoge waterstand en soms een verveende bovengrond. Ook in de zomer zijn ze vochthoudend.

Lgp bodems zijn hydromorfe gereduceerde alluviale grondwatergronden met een permanent hoge waterstand op minder dan 40-50cm. **Eep** is een sterk gleyige kleibodem zonder profielopbouw. **Ldp** is een matig natte zandleembodem met B-horizont structuur. **Efp** is een zeer sterk gleyige kleibodem zonder profiel.

(zie figuur 13, bijlage 10)

In 1977 werd een boring uitgevoerd op de Noordlaan, op 150m oostelijk van het projectgebied. Men vond er tot een diepte van 1,45m -mv een aanvullingspakket. De quartaire laag begon er pas vanaf 1,45m diepte tot 7m diepte. Tot 2,5m diepte werd blauwgrijze klei aangetroffen, zonder kalk. Van 2,5m diepte tot 4m diepte idem maar zandiger en zeer weinig kalkhoudend.¹¹

Een boring, beschreven in 1893, 1995 en 1999 op 100m ten zuiden van de site, aan de oude kazerne, geeft een verstoord of aanvullingspakket weer tot een diepte van 2,10m - 2,20m. Vervolgens een kleibode, uit het holoceen tot 6,7m diep.¹²

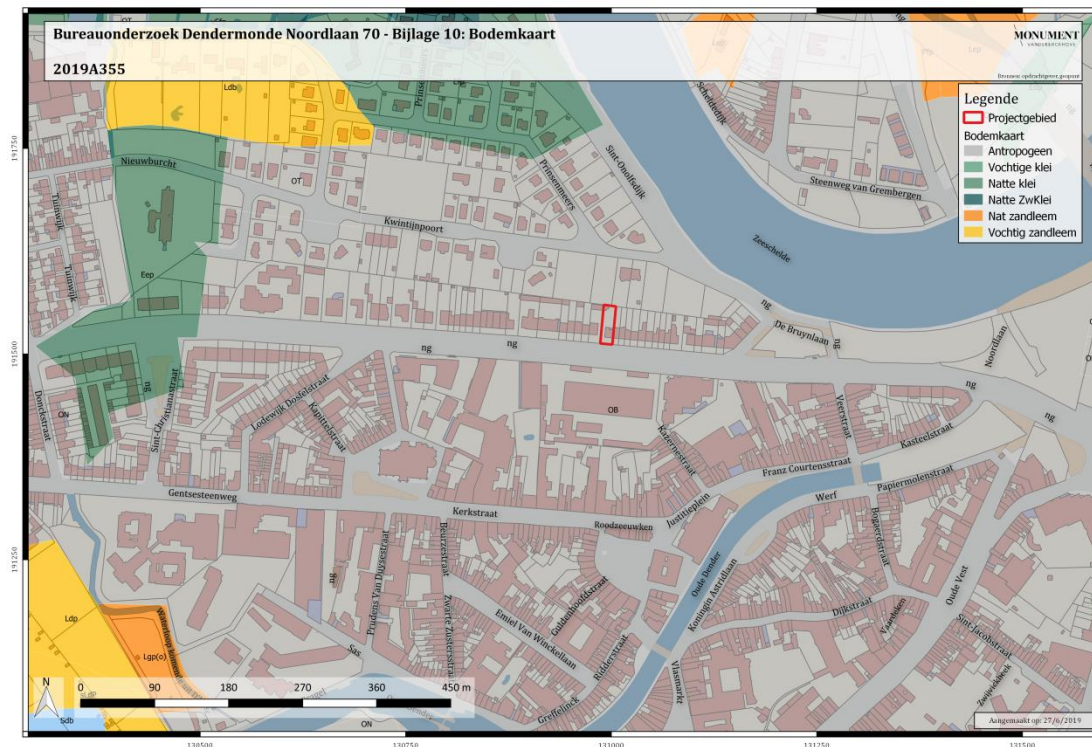
Bij een boring uit 1986, 130m zuidoostelijk van de site, vond men een opgehoogde bodem tot 1,05m diep, vervolgens quartaire blauw(grijze) klei tot 7,4m diep.¹³

¹⁰ <http://www.geopunt.be/>

¹¹ <http://www.dov.vlaanderen.be/>

¹² Ibid

¹³ Ibid

Figuur 13: Aanduiding van het projectgebied op de bodemkaart (bron: geopunt.be)

2.2. Historische beschrijving

2.2.1. Geschiedenis Dendermonde

Over de pre-middeleeuwse geschiedenis van Dendermonde zijn weinig gegevens gekend. Bij indijkings- en baggerwerken aan de Schelde en de Dender zijn eind 19de en begin 20ste wel enkele vondsten gedaan. Het ging hier voornamelijk om steentijd materiaal en archaeologica uit de brons- en ijzertijd. Begin 20ste eeuw (1933-1935) werd ook een Merovingisch grafveld aangetroffen en onderzocht. In dezelfde omgeving werden ook twee Romeinse brandrestengraven gevonden¹⁴.

De oudste verwijzing naar de stad vinden we terug in de naam van de toenmalige heer in 1087, Rainghotus de Thenremonde. Oorspronkelijk waren er twee kernen te onderscheiden, één op de rechter Denderoever en één op de linker Denderoever. Deze twee kernen waren door een brug over de rivier met elkaar verbonden. De heren van Dendermonde zorgden voor een verdere uitbouw van de pre-stedelijke nederzetting. In 1233 kreeg de stad haar stadsrechten van Robrecht van Bethune¹⁵.

¹⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140019> (geraadpleegd op 26/9/2017)

¹⁵ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140019> (geraadpleegd op 26/9/2017)

Vervolgens kwam Dendermonde in het bezit van de graven van Vlaanderen en hun opvolgers, de hertogen van Bourgondië. Uit die tijd dateren het Vleeshuis (op vandaag een museum) en de Lakenhalle met Belfort (op vandaag het Stadhuis). Sinds 1397 heeft Dendermonde een vrije jaarmarkt¹⁶.

In 1566 vond in Dendermonde de historische vergadering “Het Eedverbond der Edelen” plaats. Op deze vergadering beloven de edelen elkaar plechtig om elkaar met ‘bloed en goed’ bij te staan tijdens de Tachtigjarige Oorlog en om gezamenlijk de macht en invloed van de inquisitie proberen in te dammen. De leden van het eedverbond waren niet enkel calvinisten, maar ook gematigde katholieken en lutheranen. Willem van Oranje was ook betrokken bij het verbond.¹⁷ In 1572 werd de stad geplunderd en ingenomen door Spaanse troepen, dit kan als rechtstreeks gevolg gezien worden van “Het Eedverbond der Edelen”. Tijdens de woelige 17de en 18de eeuw kwam Dendermonde afwisselend onder het gezag van Fransen, Oostenrijkers en Hollanders¹⁸.

In 1800 werd in Dendermonde een Rechtbank van Eerste Aanleg opgericht. In datzelfde jaar werd ook de Koninklijke Academie voor Schone kunsten opgericht. Hieruit zou zich de Dendermondse Schildersschool ontwikkelen. Na de Belgische onafhankelijkheid in 1830 kende Dendermonde een periode van economische bloei. Er kwam een spoorwegverbinding tussen Gent en Mechelen met een station in Dendermonde. Verder had men ook nog de Scheldehaven, de lederindustrie, verschillende kantoefabrieken, olieslagerijen en brouwerijen. Op cultureel vlak bloeide Dendermonde ook helemaal op met talrijke muziek-, toneel-, en leesverenigingen.

In 1914 kwam aan dit alles een eind bij de aanvang van de Eerste Wereldoorlog. Het strategisch geleden Dendermonde had zwaar te lijden onder de opmars van het Duitse leger, de stad werd bijna volledig vernield. Deze periode is een zwarte pagina in de geschiedenis van Dendermonde. De Tweede Wereldoorlog veroorzaakte minder materiële schade.

Hedendaags vervult Dendermonde een belangrijke centrumfunctie in de regio. In het commerciële hart vestigen zich heel wat bedrijven. Dendermonde is ook een echte onderwijsstad met heel wat lagere en secundaire scholen. Dendermonde telt momenteel 9326 inwoners (op 1 januari 2015)¹⁹.

¹⁶ <http://www.toerismedendermonde.be/product/760/voorstelling-van-dendermonde> (geraadpleegd op 26/9/2017)

¹⁷ <https://historiek.net/compromis-der-edelen/1087/> (geraadpleegd op 26/9/2017)

¹⁸ <http://www.toerismedendermonde.be/product/760/voorstelling-van-dendermonde> (geraadpleegd op 26/9/2017)

¹⁹ <http://www.toerismedendermonde.be/product/760/voorstelling-van-dendermonde>

2.2.1. Geschiedenis projectgebied

Over het onderzoeksgebied zelf is op historisch vlak niet veel geweten. Dendermonde wordt echter meermaals op historische kaarten afgebeeld, waardoor we een beeld kunnen krijgen over de ontwikkeling van de stad en zo ook het projectgebied. Hierbij nemen we ook de ontwikkeling van de stadsomwalling in acht. De oudste historische vermelding dateert van 1190 waarin duidelijk wordt dat er zich een waterpoort op de Dender bevindt. We mogen dus vanaf deze periode uit gaan van de aanwezigheid van de stadsversterking op de linker- en rechteroever van de rivier. Op de linkeroever volgde de versterking de loop van de Vondelbeek, langsheen de Onze-Lieve-Vrouwkerk, de Lodewijk Dosfelstraat en de Noordlaan – waarlangs het projectgebied zich bevindt. Op de rechteroever ging het om de zogenaamde Torengracht die startte aan de Vliet en eindigde aan de Dender.

Tijdens de 13de eeuw werd de omwalling uitgebreid zodat ze nu aanving aan de Vliet, zich langs het nieuwe en oude begijnhof begaf en de parochiekerk en een deel van de Sint-Gillisparochie omsloot.

Gedurende de tweede helft van de 14de eeuw werden de stadswallen verstevigd en uitgebreid. Bij de inname van de stad door de Gentenaars raakte ze zwaar beschadigd waarna ze opnieuw werden opgebouwd (zie figuur 14). Hier bevindt het projectgebied zich op de buurt van de wal en gracht of net ten noorden ervan.

Het tweede kwart van de 16de eeuw zag de modernisering van de vesting en transformeerde Dendermonde tot een gebastioneerde stad (zie figuur 15). Op de kaart van Vedastus du Plouich (1649) vinden we het projectgebied terug op een ravelijn.

Aan het begin van de 18de eeuw raakte ze echter grotendeels vernield door de Spaanse Successieoorlogen. Om dan te worden heropgebouwd naar het principe van Vauban (zie figuur 16). De ravelijn zoals eerder weergegeven lijkt hier niet langer aanwezig te zijn.

Aan het einde van diezelfde eeuw werden de vestingen onder het bewind van Jozef II afgebroken.

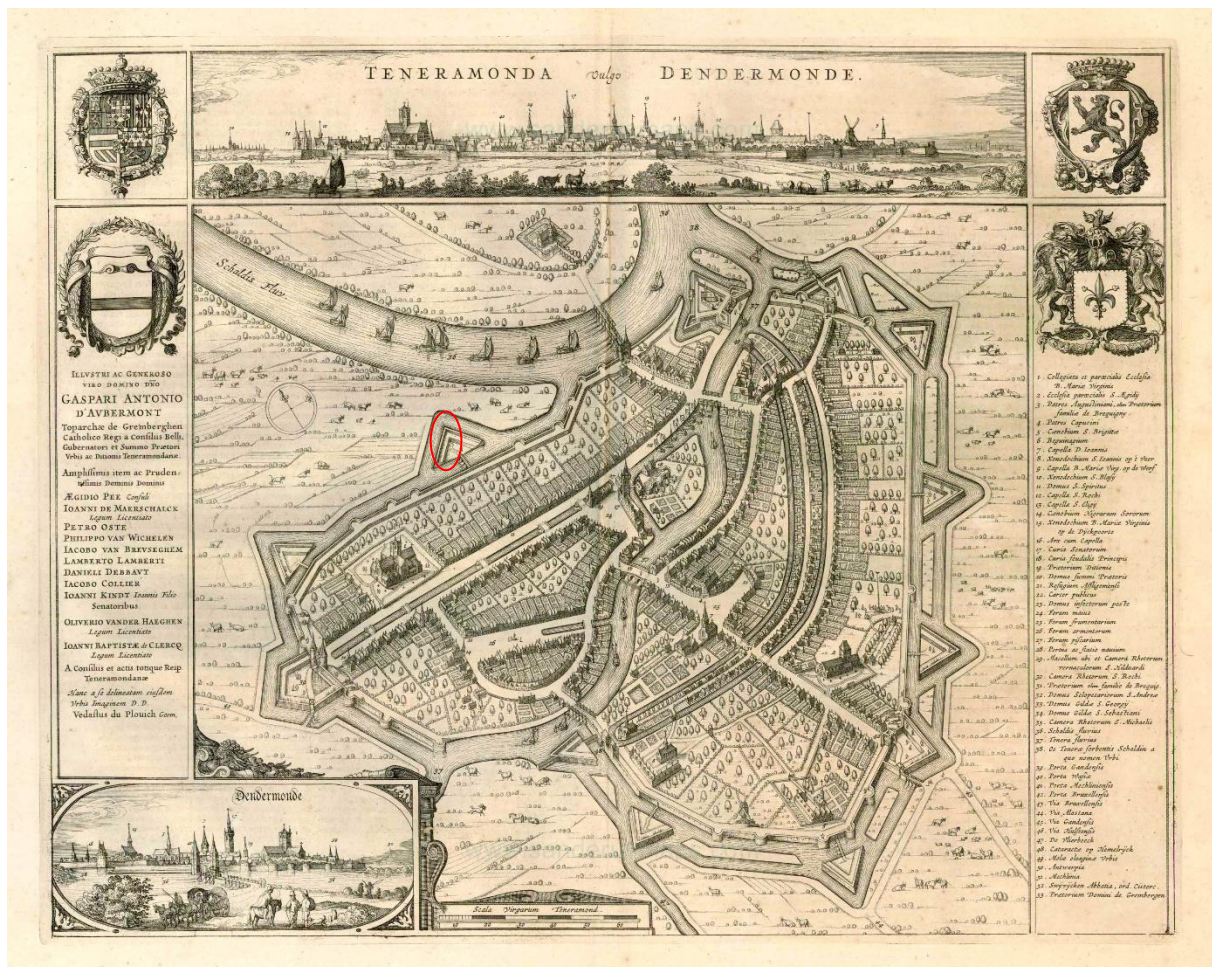
Vanaf 1816 werden ze opnieuw versterkt. Enkele van de structuren zijn nog steeds bewaard in de perceelsopdeling van de stad. De Atlas der Buurtwegen toont deze situatie en plaats het perceel wederom binnen de omwallingsconstructie evenals de Vandermaelenkaart en de Poppkaart. Deze laatste kaart toont het gebied grenzend ten noorden van de Chemin de Ronde en de aanwezigheid van enkele kleine constructies net ten zuiden.

Het luchtfotografisch onderzoek toont de aanwezigheid van bebouwing vanaf ten laatste 1971. Het gaat om gelijkaardige lay-out zoals vandaag het geval is binnen de perceelsgrenzen, met een woonhuis grenzend aan de straatkant en groenzone met kleine

constructies in het noordelijke deel. Deze situatie blijft tot op de dag van vandaag bewaard (zie figuren 20 tot 22).

Figuur 14: Aanduiding van het projectgebied op de kaart van Deventer (1550-1565) (bron: cartesius.be)

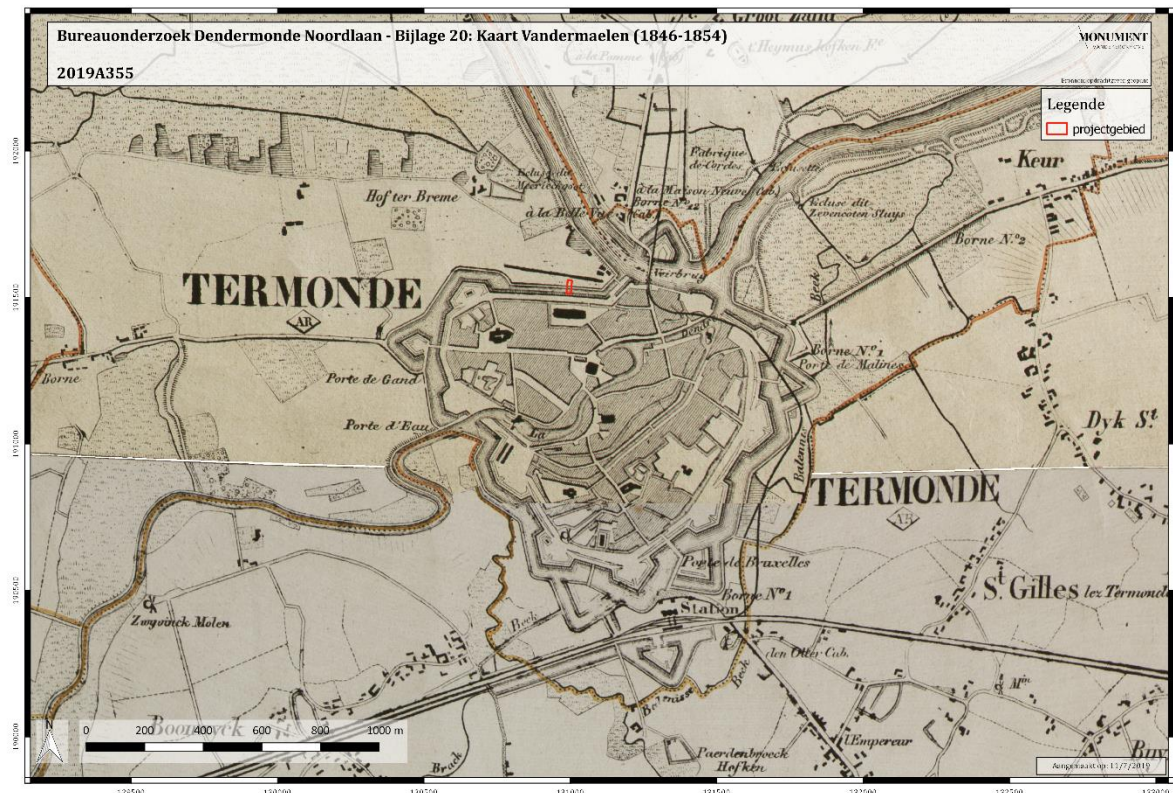
Figuur 15: Aanduiding projectgebied op stadsplan van Vedastus du Plouich (1649) (bron: cartesius.be)

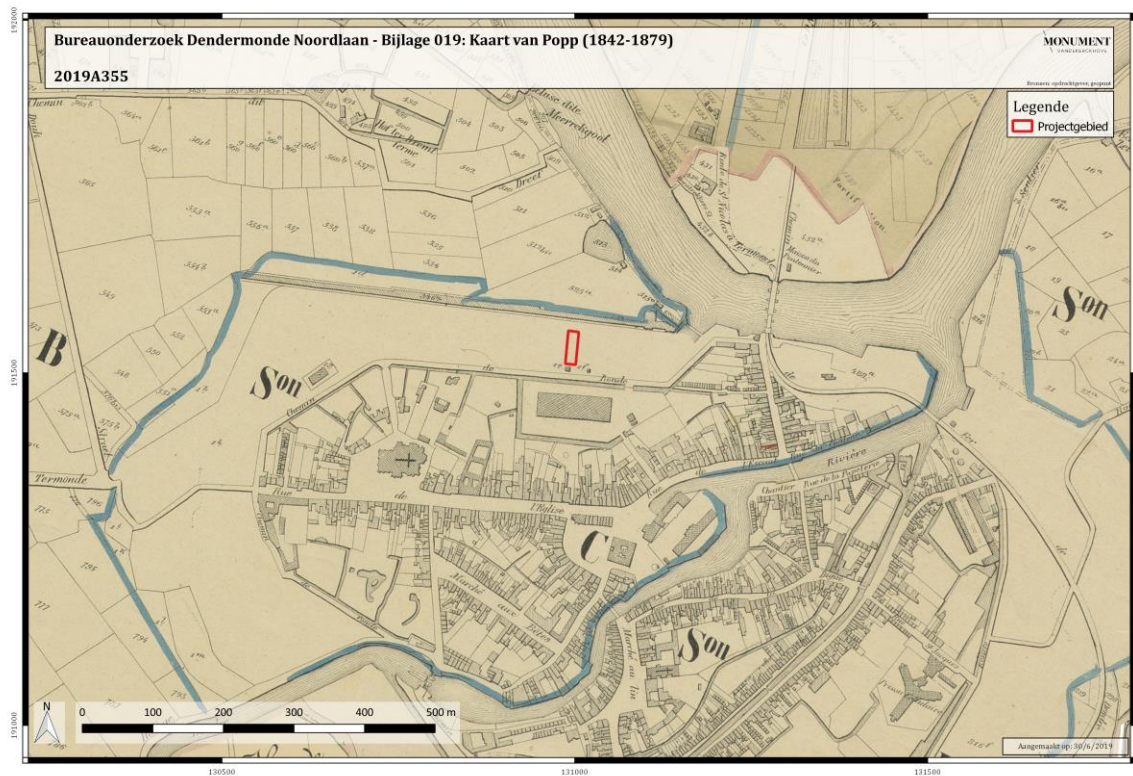
Figuur 16: Aanduiding van het projectgebied op de Ferrariskaart (1771-1778) (bron: geopunt.be)

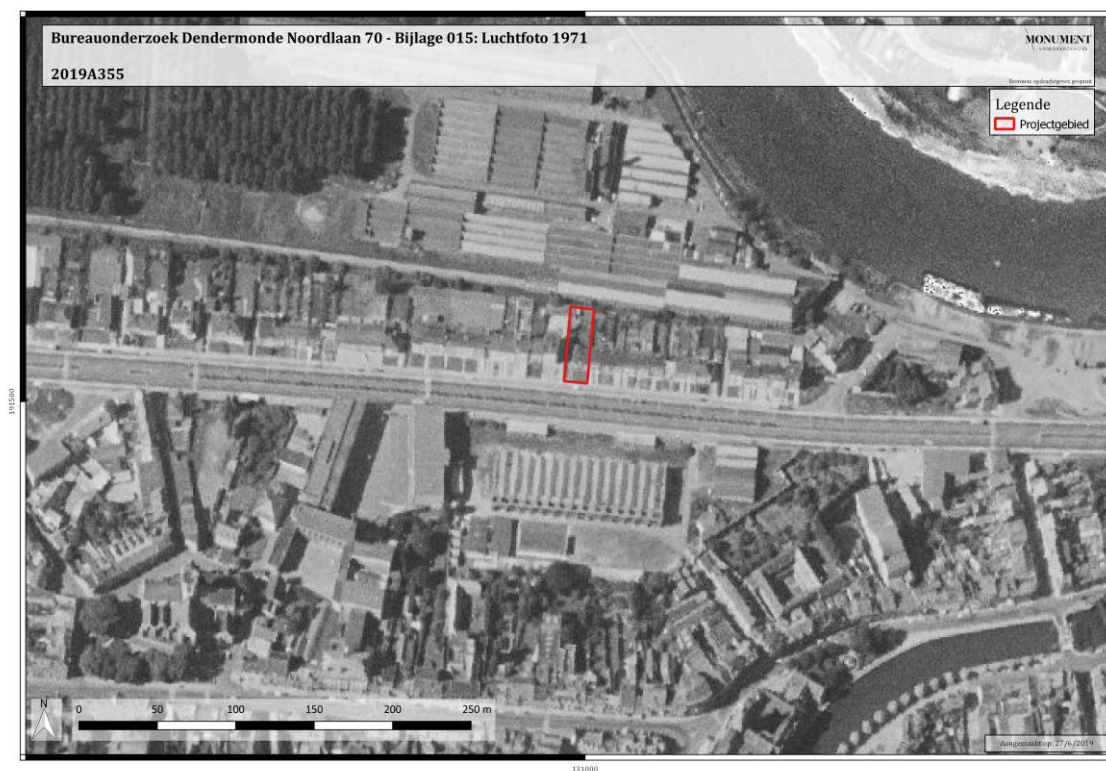
Figuur 17: Aanduiding van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (1841) (bron: geopunt.be)

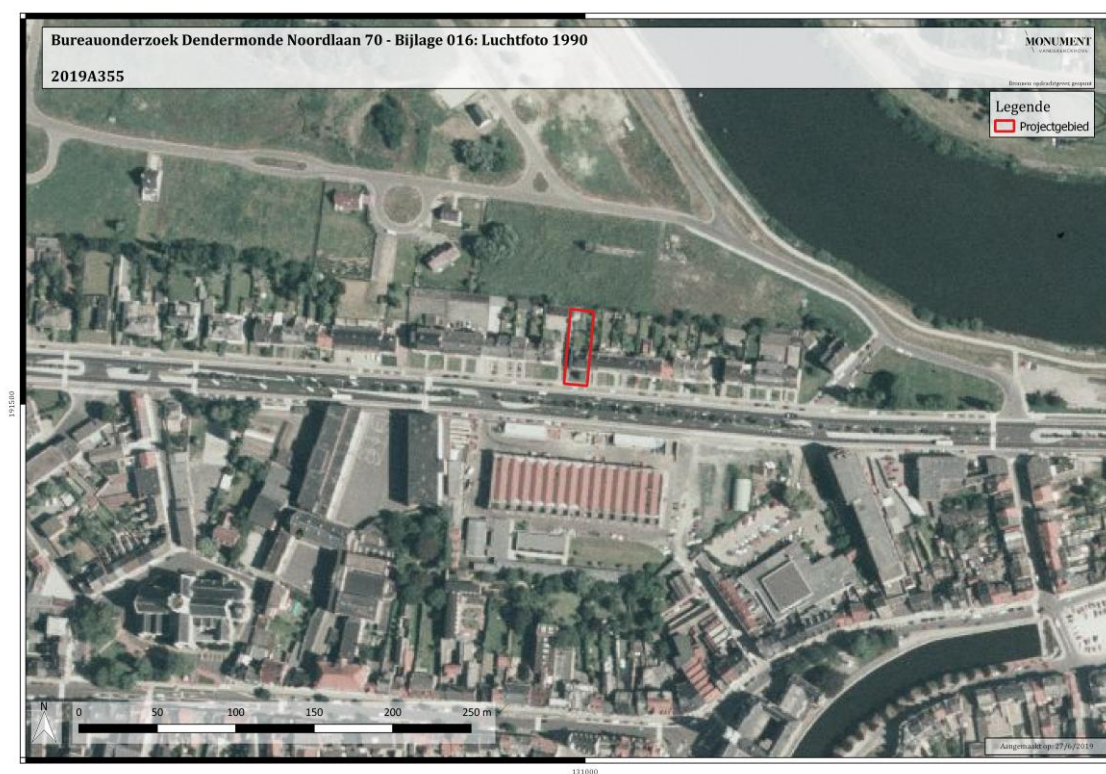
Figuur 18: Aanduiding van het projectgebied op de Vandermaelenkaart (1846-1854) (bron: geopunt.be)

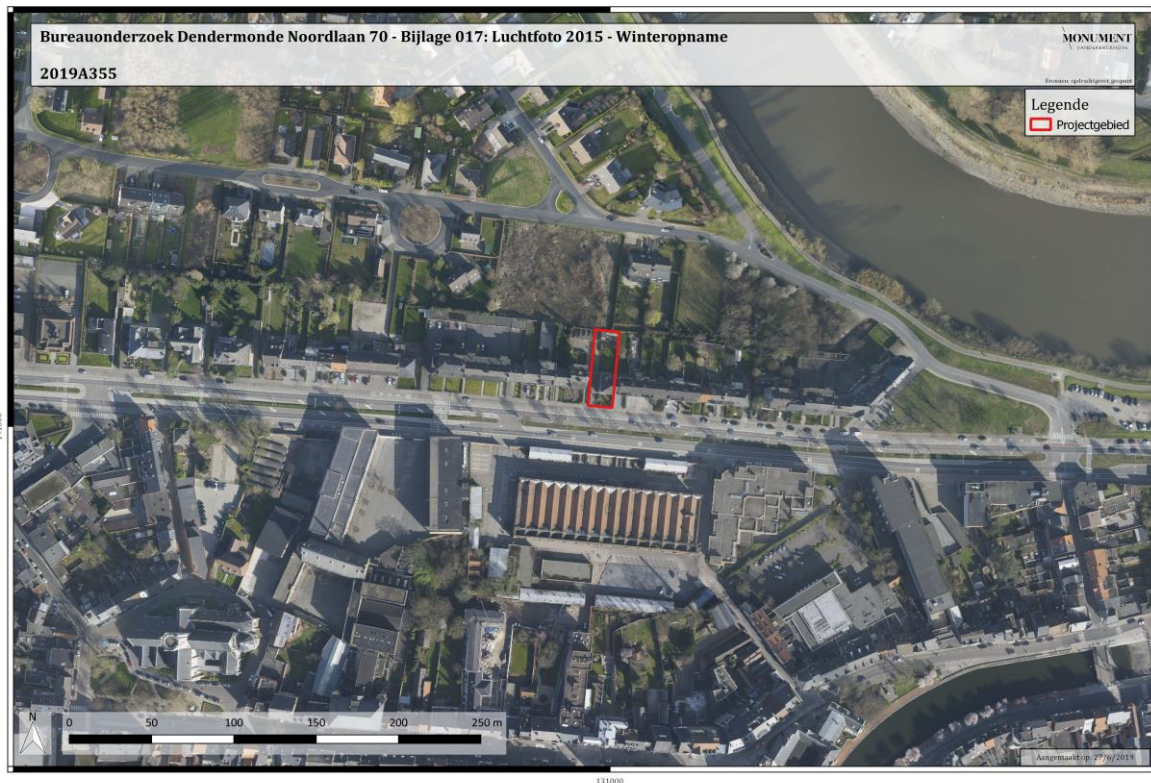
Figuur 19: Aanduiding van het projectgebied op de Poppkaart (1842-1879) (bron: geopunt.be)

Figuur 20: Aanduiding van het projectgebied op de Luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be)

Figuur 21: Aanduiding van het projectgebied op de Luchtfoto van 1990 (bron: geopunt.be)

Figuur 22: Aanduiding van het projectgebied op de Luchtfoto uit 2015 - Winteropname (bron: geopunt.be)

2.3. Archeologisch kader

2.3.1. Archeologienota's en eindverslagen

ID 1913²⁰, 1110²¹, 2638²², 2414²³ en 3099²⁴

Naar aanleiding van verschillende verkavelingen langsheen de Kwintijnpoort voerde GATE verschillende bureauonderzoeken uit met een beperkte samenstelling. Hieruit bleek grote verstoring van de bodem door de aanwezigheid van een kabelslagerij van 1827 tot 1970, uitgevoerde sonderingen over het hele projectgebied en de beperkte ingreep van de geplande werken, werd geen verder onderzoek geadviseerd.

ID 1338²⁵ en ID 7457²⁶

²⁰ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1913>

²¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1110>

²² <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/2638>

²³ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/2414>

²⁴ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/3099>

²⁵ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1338>

²⁶ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/7457>

Naar aanleiding van de bouw van een wooncomplex ter hoogte van het kruispunt van de Noordlaan en de Bruynlaan voerde Erfpunt in 2016 een bureaustudie uit naar het archeologisch kenniswinstpotentieel van de site. Door de goede bewaringscondities werd de kans op het aantreffen van archeologisch erfgoed als hoog ingeschat. Er werd een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Dit vooronderzoek werd in 2018 uitgevoerd door Erfpunt. Dit resulteerde in het aantreffen van een stortpakket uit de 17de tot 18de en vroege 19de eeuw in de westelijke terreinhelft. Ook muurresten kwamen aan het licht in de oostelijke terreinhelft met een onduidelijke datering (17de eeuw of recenter). Verder onderzoek in de vorm van een opgraving werd niet geadviseerd.

ID 5278²⁷

Naar aanleiding van sloopwerken van de infanteriekazerne, voerde RAAP in 2017 een bureaustudie uit naar het archeologisch potentieel van de site. Wegens de geringe ingreep op het bodemarchief – die enkel bestond uit het verwijderen van de fundering – werd de representatieve kenniswinst als laag ingeschat en geen verder onderzoek geadviseerd.

ID 3987²⁸

Naar aanleiding van een gedeeltelijke renovatie van bestaande bebouwing, de sloop van bijgebouwen en de constructie van een portaal, fietsenstalling, brandtrap, wegenis en nutsvoorzieningen langs de Lodewijk Dosfelstraat te Dendermonde, voerde Robby Vervoort in 2017 een bureaustudie uit. Hieruit bleek de kans op het aantreffen van archeologische resten. De nadruk ligt hier op een mogelijke kennisvermeerdering met betrekking tot open ruimtes binnen de stadsomwalling, grachtstructuren en bewaard organisch materiaal. Echter door de beperkte impact van de geplande ingrepen, werd geen verder onderzoek aangeraden.

ID 7365²⁹

Naar aanleiding van een renovatie langs de Kerstraat werd door All-Archeo een bureaustudie uitgevoerd de potentiële archeologische kenniswinst van het gebied. Hierin kwam een kans op kennisvermeerdering aan het licht met de nadruk op laatmiddeleeuwse bebouwing en achtererf alsook mogelijke vroegere sporen. Verder archeologisch vooronderzoek in de vorm van proefputten werd geadviseerd en uitgevoerd. Gezien de bewaring van de stratigrafische opeenvolging van de middeleeuwen tot de nieuwste tijd en het potentieel op het aantreffen van metaaltijden en Romeinse tijd alsook de geplande vernietiging van het archeologisch potentieel tot op een diepte van 4 m, werd verder onderzoek in de vorm van een opgraving geadviseerd.

2.3.2. Centraal Archeologische Inventaris

²⁷ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/5278>

²⁸ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/3987>

²⁹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/7365>

Vlak naast het projectgebied, 20m ten noordwesten, bevindt zich een gebied waar geen archeologie te wachten valt. **(CAI locatie 4497)** (zie figuur 23, bijlage 014)

Het projectgebied bevindt zich vlak ten noorden van de historische stadskern.

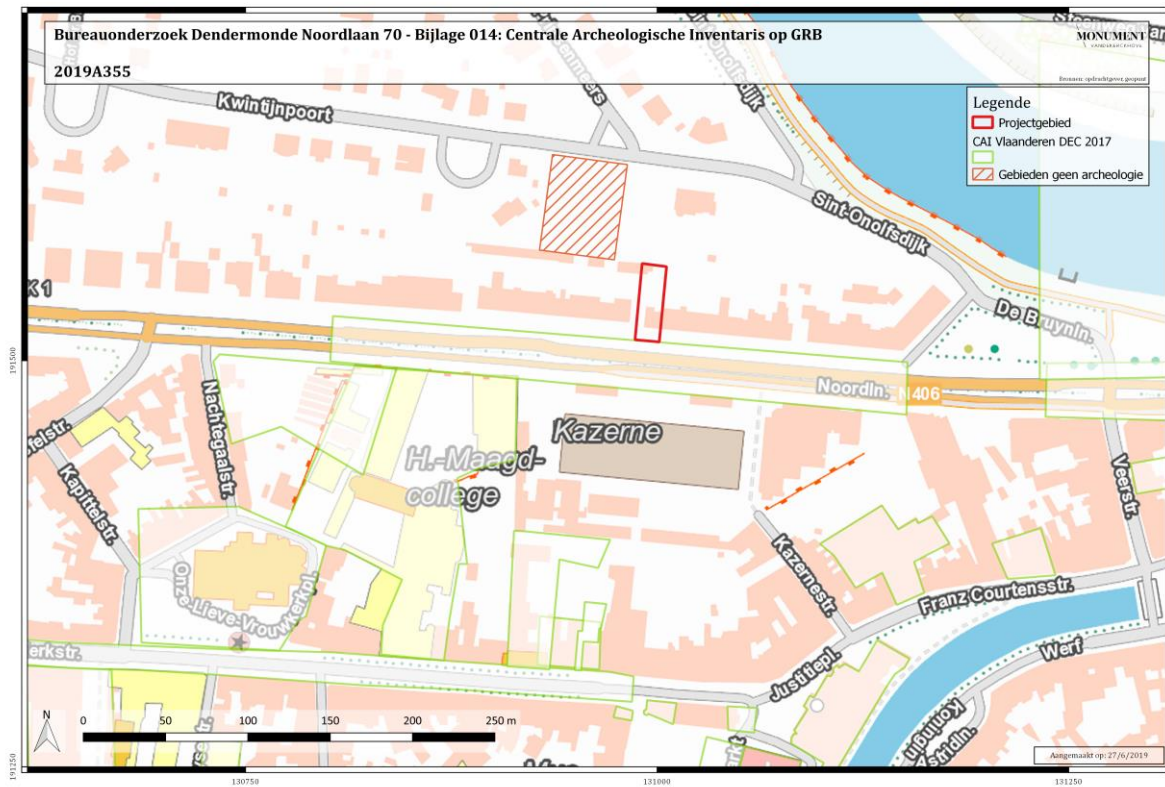
Grenzend aan de zuidkant van het projectgebied is de Noordlaan, dat in de late middeleeuwen deel uitmaakte van de omwalling van Dendermonde. **(CAI locatie 20038)**

Aan de andere kant van de Noordlaan, een 100m ten zuiden van het projectgebied, lag een 17^e eeuws weeshuis, voorheen het oud hof van Sint-Baafs, nu het H. Maagdcollege. De originele gebouwen werden in 1845 afgebroken en vervangen door een nieuw bouwwerk in neo-byzantijnse stijl. **(CAI locatie 1259)** Aan de westzijde grenzend hieraan, ook gelegen aan de Noordlaan, werd tijdens een archeologisch onderzoek uit 2013 diverse ophogingspakketten gevonden, een vijver, muurresten, grachten, en enkele kuilen. De bakstenen muurresten leken afkomstig te zijn van gebouw uit eind 19^e, begin 20^e eeuw, en uit een wellicht iets ouder gebouw. **(CAI locatie 206990)**

Vlak ten zuiden hiervan ligt de Onze-Lieve-Vrouwekerk, die voor een deel nog vroege gotiek is en stamt uit ongeveer 1300. De belangrijkste delen uit de kerk zijn van de 14^e, 15^e eeuwen. Op het kerkhof aan de kerk lag de koninklijke smidse. **(CAI locatie 1196)**

Ook in het noordelijk gedeelte van de historische stadskern, op 200m ten zuiden van het projectgebied aan de Kerkstraat 42, vond men tijdens een archeologische opgraving uit 2011 muur- en vloerresten mogelijk te relateren met een godshuis in functie vanaf 1432 voor arme vrouwen. Ook vermoedelijk twee muurresten uit de 17^e eeuw. **(CAI locatie 158904)**

Buiten de stadskern van Dendermonde, 500m ten noordwesten van het projectgebied, ligt de huidige verkaveling Hof ter Brempt. Op de Ferrariskaart (1771-1777) staat deze plaats gekarteerd als een site met walgracht. In een beerput werd er o.a. ceramiek, glas en metalen voorwerpen gevonden van de 16^e eeuw. **(CAI locatie 921)**

Figuur 23: Aanduiding van het projectgebied op de kadasterplan aangevuld met het CAI (bron: geopunt.be)

2.4. Synthese

2.4.1. Verwachtingspatroon

Op basis van het voorgaande assessment kan volgend verwachtingspatroon naar voor geschoven worden:

- Het projectgebied grenst aan de noordelijke stadsomwalling en behoort daardoor tot de archeologische zone van Dendermonde. Het perceel bevindt zich aan de samenvloeiing van de Dender en de Zeeschelde.
- Voor de periodes van de middeleeuwen en ouder is er voor het projectgebied geen enkele indicatie betreffende aan- of afwezigheid van bewoning. Wel zijn er in aan Dendermonde vondsten gedaan uit de steentijd, de Merovingische periode en de Romeinse tijd. Bewoning uit die periode in de omgeving kan vermoed worden maar over deze periodes is weinig geattesteerd voor Dendermonde. Voor de middeleeuwen maakt het bureauonderzoek duidelijk dat Dendermonde al zeker bewoond was vanaf de 11^e eeuw. Het is bijgevolg niet onwaarschijnlijk dat er sporen uit deze periodes kunnen aangetroffen worden binnen het projectgebied.
- Voor de periode na de late middeleeuwen beschikt men wel over kaartmateriaal dat bewoning in het projectgebied uitsluit. Volgens de oudste bronnen zou er zich te Dendermonde een stadswal hebben bevonden die op de rechteroever onder meer de Noordlaan volgde. Tijdens de 13de eeuw en de tweede helft van de 14de eeuw werd de omwalling verstevigd en uitgebreid en kan het projectgebied zich (deels) binnen de structuren van de versterking hebben bevonden. Tijdens het tweede kwart van de 16de eeuw transformeerde Dendermonde tot een gebastioneerde stad waarbij het projectgebied zich binnen een ravelijnconstructie lijkt af te tekenen. Na de vernieling van de Spaanse Successieoorlog en de daaropvolgende heropbouw van een Vaubanversterking lijkt dit niet langer het geval. Zoals te zien op de Ferrariskaart grenst het projectgebied ten noorden van de omwalling en bestaat het louter uit weiland. Deze situatie zet zich voort gedurende de 19de eeuw zoals te zien op de Atlas der Buurtwegen waar ten noorden van het perceel de historische kabelslagerij te zien is. De Vandermaelenkaart projecteert het gebied dan weer meer zuidelijk zodat het toch weer deel uitmaakt van de omwalling. De Poppkaart stemt dan weer overeen met de situatie weergegeven op de Atlas der Buurtwegen. Het projectgebied valt net buiten de noordelijke stadsomwalling. Op de Ferrariskaart (1771-1778) staat dit gekarteerd als weiland, en op latere kaarten tot het einde van de 19^e eeuw bevindt dit gebied zich nog buiten de bebouwde zone van Dendermonde maar waarbij haar ligging binnen de vestingswerken wordt vermoed. De kans om bewoningssporen van de Nieuwe Tijd en later te vinden is miniem.

- Luchtfoto's tonen de onomstotelijke bewoning aan van het perceel vanaf ten laatste 1971. De lay-out van het projectgebied is zeer gelijkaardig aan de bestaande situatie met de woning langsheen de straatkant en de tuinzone met kleine bijgebouwen in het noordelijke deel.
- Het projectgebied is gelegen in de zandleemstreek, en vlak gelegen aan de monding van de Dender in de Schelde. Het gebied is op ongeveer dezelfde hoogte gelegen als het historisch centrum, dat op zich hoger gelegen is dan de nabije omgeving er rond. Er is geen informatie over potentiële bodemerosie voor het projectgebied beschikbaar. Het volledige projectgebied staat op de kaart aangeduid als antropogeen. Boringen daterend van 1893 tot 1999 uit de omgeving tonen ook verstoorde bodems, ophogingspakketten van 1m tot 2m diep.
- De huidige situatie op het terrein betreft een woning zonder kelder gefundeerd op palen en twee garages. Wat de weerslag hiervan is op het bodemarchief, is ongekend. De geplande werken omvatten de uitbreiding van de woning in noordwaartse richting met een oppervlakte van ca. 51 m². De uitbreiding wordt onderkelderd tot -3,05m onder het maaiveld. De uit te breken verhardingen en nieuw aan te leggen verhardingen zullen een bodemverstoring teweegbrengen variërend tussen 20 en 45 cm diepte.
- Besluitend kan gesteld worden dat er voor de periode voor de volle middeleeuwen geen gegevens beschikbaar zijn uit het bureauonderzoek om de aan- of afwezigheid van een site binnen het projectgebied te bevestigen. De ligging van het projectgebied aan de samenvloeiing van de Dender en de Zeeschelde, op de linkeroever waar de stad zich deels ontwikkelde, maken dat de aanwezigheid en goede bewaring van een archeologische site tijdens deze oudere periode niet onwaarschijnlijk is. Bewoningssporen hebben echter een lagere aantrefkans gezien de lager gelegen situering en de natte condities van de onderzoekzone. Vanaf de volle en late middeleeuwen beschikken we over geschreven en iconografische bronnen die de aanwezigheid van de stadsversterking binnen de contouren van het onderzoeksgebied doen vermoeden. Met name de kaart van Vedastus de Plouich toont de aanwezigheid van een ravelijnconstructie. Toch moet hier rekening worden gehouden met de geplande werken en hun impact. Voor een groot deel bestaan de werken uit het verwijderen of (her)aanleggen van verhardingen. Deze zullen minimale verstoringen teweegbrengen variërend tussen 20 cm en 45 cm diepte. Anderzijds toonden de boringen en archeologisch terreinonderzoek in de buurt de aanwezigheid van ophogingspakketten of zwaar verstoorde ondergrond aan tot op 2 m diepte. De lichte werken zullen de mogelijk bewaarde archeologische niveau dus niet verstoren. Anderzijds blijven de zware ingrepen – met name de onderkeldering van de uitbreiding tot op een diepte van -3.05 m – beperkt tot een oppervlakte van 51 m².

2.4.2. Afweging verder vooronderzoek

In eerste instantie wordt nagegaan of een verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem noodzakelijk is, omdat de opsporing van archeologische sites bij voorkeur gebeurt via een zo miniem mogelijke verstoring van de bodem. Indien het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem de afwezigheid van een archeologische site niet kan staven, wordt overgegaan naar een vooronderzoek met ingreep in de bodem. In geval de aanwezigheid van een archeologische site wordt bevestigd, dient men te proberen die *in situ* te bewaren. Indien dit niet mogelijk is, dient men over te gaan tot een opgraving.

Volgens de bodemkaart bestaat het gehele perceel uit een antropogene bodem (OB). Het projectgebied bevindt zich in de zandleemstreek op een hoogte van ongeveer + 5.20 m TAW. Vergelijkend onderzoek met omliggende percelen toonde een laag tot verwaarloosbaar potentieel op bodemerosie aan. Boringen uitgevoerd in het verleden evenals archeologisch onderzoek in de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied tonen ophogingspakketten en zwaar verstoorde ondergrond aan tot op een diepte van ongeveer 2 m. Op sommige locaties bleek de oorspronkelijke bodem zelfs op 3 m diepte pas bewaard te zijn.

Aan het projectgebied kan een archeologisch potentieel gekoppeld worden voor zowel de historische periodes, met name vanaf de volle middeleeuwen. De historische kaarten tonen de afwezigheid van bebouwing maar de mogelijke aanwezigheid van resten van de stadsomwalling ten vroegste daterend vanaf de 12de-13de eeuw. Doorheen de daaropvolgende eeuwen ontwikkeld de stadsomwalling van Dendermonde zich verder met fasen van versterking en uitbreiding, afbraak en heropbouw waarbij het projectgebied zich hier (deels) binnen of net buiten lijkt te bevinden. De eerste attestatie van bebouwing binnen de contouren van het onderzoeksgebied worden gevisualiseerd op een luchtfoto daterend van 1971. Dit bestond uit een woning met paalfundering langsheen de straatzijde en groenzone met kleine bijgebouwen in de noordelijke helft van het terrein. De lay-out blijft tot op de dag van vandaag behouden.

Het totale projectgebied omvat één perceel met een oppervlakte van ca. 694 m². Het grootste deel wordt ingenomen door groenzones (351 m²), in het zuiden wordt 153 m² ingenomen door bebouwing alsook een klein deel in het noordwesten bestaande uit twee garageboxen. Ongeveer 190 m² wordt ingenomen door verhardingen. De geplande werken voorzien de uitbraak en aanleg van verhardingen. Hun impact op de bodem zal variëren tussen 20 en 40 cm diepte. Tevens wordt de afbraak van een garage voorzien als ook de uitbreiding van de bestaande woning met 51 m². Deze uitbreiding zal voorzien worden van een kelder met een aanzetdiepte van – 3.05 m. De mogelijke impact van de werken op de mogelijk bewaarde archeologisch relevante lagen zal zich dus beperken tot deze geringe oppervlakte. Slechts 7% van het volledige onderzoeksgebied zou op deze manier kunnen

onderzocht worden en kan bijgevolg geen representatieve data opleveren voor deze site. Deze vaststelling reduceert de mogelijke archeologische kenniswinst tot laag.

Er wordt met andere woorden geen verder vooronderzoek met of zonder ingreep in de bodem geadviseerd.

2.4.5. Beantwoording van de onderzoeksvragen

Op basis van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen als volgt beantwoord worden:

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Er zijn geen archeologische gegevens gekend over de site zelf. De gekende historische gegevens worden besproken in hoofdstuk 2.2.

- Zijn er indicaties dat de bodem (deels) verstoord is?

De enige indicatie dat de bodem mogelijk (deels) verstoord is, is de aanwezigheid van de huidige bebouwing op het projectgebied. Boringen in de onmiddellijke omgeving toonden een ophoging tot ongeveer 2 m diepte aan. Archeologisch onderzoek in de omgeving bevestigde de aanwezigheid van de ophoging evenals de zware versterking van de ondergrond.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Het terrein staat gekarteerd als weinig erosiegevoelig. Zoals eerder vermeld, bleek tijdens archeologisch onderzoek in de nabije omgeving de zwaar verstoorde aard van de ondergrond tot een diepte van 2 m. Bij datzelfde onderzoek werd de bewaarde oorspronkelijke bodem in de noordelijke terreinhelft slechts op 3 m diepte aangetroffen.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De geplande werken voorzien de uitbreiding van een bestaande woning, de uitbraak en (her)aanleg van verhardingen en groenzones. Voor deze laatste zullen verstoringen variërend tussen 20 en 40 cm diepte nodig zijn. De uitbreiding van de bestaande woning zal voorzien worden van een kelder een oppervlakte van 51 m² kennen. De aanzetdiepte voor de kelder zal zich op zo'n 3.05 m diepte bevinden. Afhankelijk van de diepte van het archeologisch niveau – en rekening houdend met de geattesteerde ophogingen en verstoringen – bestaat de kans dat hier een

bewaring in situ kan worden gerealiseerd. De enige mogelijke verstoringen van dit potentieel bevindt zich in de uitbreidingszone met onderkelderde – zo'n 51 m².

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de mogelijke aanwezigheid vermeld worden van de stadsverdedigingen van Dendermonde en meer specifiek een mogelijke ravelijn die deel uitmaakte van de 16de eeuwse omwalling. Gedurende de bestaansperiode van de vestingwerken ondergingen deze verschillende malen fasen van uitbreiding en versteviging, afbraak en heropbouw. Hierbij viel het projectgebied – volgens het cartografisch onderzoek – (deels) binnen of net buiten de omwalling.

3. Samenvatting

Het projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 694 m² en situeert zich aan de noordelijke rand van de historische stadskern van Dendermonde, aan de samenvloeiing van de Dender en de Schelde. Ten zuiden grenst het perceel aan de Noordlaan en omgeven wordt door andere bebouwde woonpercelen. Vlak ten noorden van de site (150 m) stroomt de Schelde. Het gebied behoort tot de zandleemstreek en kent een hoogte schommelend tussen + 5.16 en + 5.37 m TAW. De bodem staat gekarteerd als een antropogene OB bodem terwijl zich in de ruimere omgeving eerder sterk tot matig natte zandleembodems voordoen. De bodem is weinig erosiegevoelig. Boringen uitgevoerd in de onmiddellijke omgeving wijzen op de aanwezigheid van een ophogingspakket met een dikte van ongeveer 2 m. Deze ophoging werd ook recentelijk geattesteerd tijdens archeologisch terreinonderzoek op de site Bruynlaan-Noordlaan. Tevens werd hier in de noordelijke terreinhelft de oorspronkelijke bodem pas op een diepte van 3m teruggevonden.

Het eigenlijke onderzoeksgebied werd tot op heden nog niet onderworpen aan archeologisch onderzoek. Onderzoek van historisch bronnen- en kaartmateriaal toonde de aanwezigheid van de stadsversterkingen van Dendermonde op of nabij het onderzoeksgebied vanaf de volle middeleeuwen. Zo toont de Deventerkaart (1550-1565) projectgebied als deels gelegen op de omwalling. De kaart van Vedastus du Plouich toont dan weer de aanwezigheid van een ravelijn binnen de contouren van het projectgebied. De Ferrariskaart (1771-1778) situeert haar dan weer meteen aansluitend ten noorden van de omwalling. De Atlas der Buurtwegen (1841) en Poppkaart (1842-1879) geven geen duidelijke weergave van het versterkingen maar volgens de Vandermaelenkaart (1846-1854) lijkt de site opnieuw deel uit te maken van een versterking. Een luchtfoto daterend van 1971 toont voor het eerst het onbetwistbare bewijs voor de aanwezigheid van bewoning binnen de contouren van het onderzoeksgebied. Hier bevindt zich het huis langsheen de straatzijde (Noordlaan) met naar het noorden toe meer groenzones en bijgebouwen. Deze lay-out blijft tot op de dag van vandaag bewaard.

De CAI meldingen beperken zich voornamelijk tot de late middeleeuwen, de nieuwe en nieuwste tijd.

De geplande werken op het terrein voorzien de uitbreiding van de bestaande woning met 51 m² dat zal onderkelderd worden. De aanzetdiepte van deze kelder bedraagt 3.05 m. De overige ingrepen bestaan uit de afbraak en (her)aanleg van verhardingen en groenzones. De ingrepen voor deze werken blijven beperkt tussen de 20 en 40 cm onder het maaiveld.

Aan het projectgebied kan dus een algemeen archeologisch potentieel worden gekoppeld met de nadruk op de late middeleeuwen en specifiek voor het aantreffen van restanten van de stadsversterking. Dit potentieel wordt echter verlaagd door de aanwezigheid van een ophogingspakket van ongeveer 2 m dikte zoals in het verleden uitgevoerde boringen in de

onmiddellijke omgeving van het projectgebied en zoals ook tijdens archeologisch terreinonderzoek in de buurt aan het licht kwam. Het gros van de ingrepen zal hierdoor geen impact hebben op mogelijk bewaarde archeologisch relevante niveaus binnen de contouren van het onderzoeksgebied. Bewaring *in situ* is dus mogelijk. De mogelijke bedreiging wordt gereduceerd tot de aanleg van de kelderverdieping onder de voorziene uitbreiding. Deze zal maximum 51 m² bedragen, wat overeenstemt met zo'n 7% van het volledige onderzoeksgebied. Hierdoor wordt het mogelijk inzicht en kenniswinstpotentieel sterk gereduceerd.

4. BIBLIOGRAFIE

4.1. Literatuur

- BRACKE M. 2015, *Archeologische prospectie Hooglede Beverenstraat*, Monument Vandekerckhove nv, Ingelmunster.
- DECONYNCK J., WUYTS F., WINDEY S., CRUZ F., LALOO P. ALLEMEERSCH L. & DE REU J. 2014, *Roeselare Bedrijventerrein 'Noord-Oost'. Rapportage van het archeologisch proefsleuvenonderzoek 17 maart – 16 juni 2014*, Gate bvba, GATE-rapport 73.
- DECONYNCK J., VERGAUWE R., ROZEK J., CRYNS J. & CRUZ F. 2015, *Roeselare Onledegoed (W.VI.). Rapportage van het archeologisch proefsleuvenonderzoek 9 – 26 november 2015*, GATE bvba, conceptrapport.
- DYSELINCK T. 2016, *Archeologisch onderzoek Roeselare – Onledegoedstraat Zone 3*, BAAC Vlaanderen, evaluatierapport.
- HANECA K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. EN ERVYNCK A. 2016, *Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar de optimale strategie, Onderzoeksrapporten Onroerend Erfgoed 48*.
- VAN GOIDSENHOVE W. 2015, *Archeologisch proefsleuvenonderzoek Roeselare – Onledegoedstraat*, Ruben Willaert bvba, conceptrapport.
- VERDEGEM S. 2016, *Proefsleuvenonderzoek Hooglede Honzebrouckstraat*, Ruben Willaert bvba, evaluatienota.

4.2. Internetbronnen

- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://inventaris.onroerendergoed.be>
- <http://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <http://www.geopunt.be/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://cai.onroerendergoed.be/>